

دوران طالبی تربیت

مؤلف: محمد علی قاسمی

ناشر: نور الزهراء (س)

صحافی : مشعر

نوٲٲ ٲٲا : اول / ١٣٩٢

شمارگان: ۵۰۰۰

قیمت: ۶۵۰۰۰ ریال

انتشارات سر راجہ مراد علی

مرکز یخش: قمر بلوار شهاب

روبروی پل حجتیه پدی ۶

تلفن: ۰۶-۷۷۳۹۱-۲۵۱

نمایر: ۰۷۸۴۴۹۱-۲۵۱

سر شامہ فاطمی محمد علی

عنوان: بلدیہ اور دورانِ طالبی تربیت

فرزند از نژاد تاجق سالتی / محمد علی قاسمی

مشخصات نشر: قم: نور الزمان، (س)، ۱۳۹۱

مَشْهُدَات ظَاهِرِيَّة: ٢٩٢ ص ٦٥٠ ريال

شماره: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۲۵۵-۶-۹

وضعیت شهرست لویسوی (لیا)

یادداشت: کتابنامه: صص ۲۸۹-۲۸۱- همچنین به

صورت زیر نویس :-

موضوع: تربیت خانوادگی (اسلام)

موضوع: کودکان سرپرست و جنبه های مذهبی

—اسلام

موضوع: والدین و بزرگواروں کی (اسلام)

د. ښادې کنگړۍ ۹۰۰ ۷۰۲ ۲۰۲ BP

دہ شادی دیکھو: ۲۹۷/۸۶۱

دوران شیرینی

تربیت دینی فرزند از تولد تا هفت سالگی

محمد علی قاسمی

فهرست مطالب

درباره ۲۱

فصل اول

کلیات تربیت ۲۵

تربیت دینی ۲۷

اهمیت تربیت در اسلام ۲۹

اهمیت تربیت در کودکی ۳۰

مسئولیت پدر و مادر ۳۴

پدران نافرین شده ۳۶

آفرینش کودک بر فطرت پاک ۳۷

مهم‌ترین دوران تربیت: از تولد تا هفت سالگی ۳۸

مراحل تربیت از نظر اهل بیت: ۴۰

یک پرسش مهم ۴۱

انقسام تربیت ۴۲

۴۷.....	و جوب تعلیم و تربیت.....
۴۷.....	آیات قرآن.....
۴۹.....	روایات.....

فصل دوم

زمینه‌های تربیت در دوران شیردهی / ۵۱

۵۳.....	لحظه‌ها را غنیمت شمارید.....
۵۴.....	اذان و اقامه گفتن در گوش نوزاد.....
۵۵.....	آثار تربیتی.....
۵۷.....	آثار تربیتی به داشتن کام نوزاد.....
۵۸.....	آثار جسمی و اثراتی منتنه کردن.....
۵۹.....	آثار «عقیقه».....
۶۱.....	انتخاب نام و آثار تربیتی آن.....
۶۴.....	بدترین نام‌ها.....
۶۵.....	آداب معنوی شیر دادن.....
۶۷.....	آثار تربیتی شیر مادر.....
۶۸.....	پاداش و ارزش شیردهی مادران.....
۶۹.....	ویژگی‌های شیرده.....
۷۰.....	۲. زنان بی عفت و بی عقل.....
۷۰.....	۳. زنی که دشمن اهل بیت علیهم السلام است.....
۷۱.....	چند داستان عبرت‌انگیز در آثار شیر.....
۷۱.....	تأثیر شیر بر پسر شیخ فضل‌الله نوری رحمته الله علیه

- تأثیر شیر مادر در شیخ انصاری ۷۲
- سخنان مادر مقدس اردبیلی ۷۲
- فایده‌های دیگر شیر مادر ۷۳

فصل سوم

نقش والدین در تربیت دینی / ۷۵

- اهمیت نقش والدین ۷۷
- هماهنگی و همدلی ۷۸
- ویژگی‌های والدین ۷۸
۱. دینداری ۷۹
۲. اصالت خانوادگی ۸۰
۳. عفت، پاکدامنی و فرزندآوری ۸۱
۴. ویژگی‌های جسمی مطلوب ۸۲
۵. هماهنگی اخلاقی و سلامت روحی ۸۳
۶. فهم و درک متقابل ۸۳
- تأثیر رفتار والدین ۸۵
- با نرمی و آرامش با کودک سخن بگویند ۸۵
- ارتباط‌گیری متناسب با سن و رشد ۸۵
- اخلاص در تربیت ۸۶
- دعا و توسل ۸۷
- دعای پدر علامه مجلسی برای فرزندش ۸۸
- زبان کودکی ۸۹

- ۹۰ رفتار عادلانه و بدون تبعیض
- ۹۲ عدالت میان دختر و پسر
- ۹۲ عدالت در بوسیدن فرزندان
- ۹۳ عدالت در هدیه دادن به فرزندان
- ۹۵ شخصیت بخشی و اعتماد به نفس به کودک
- ۹۷ نمونه‌هایی از تکریم شخصیت کودکان در سیره معصومین علیهم‌السلام
- ۹۷ تکریم شخصیت در حال نماز
- ۹۸ شیر دادن کودک در حال نماز
- ۹۹ تکریم کودکان در نماز جماعت
- ۱۰۰ هدیه دادن کودکان
- ۱۰۰ سلام کردن بزرگسالان به کودکان
- ۱۰۱ یادگیری اعتماد به نفس
- ۱۰۲ زمینه‌های ایجاد اعتماد به نفس
- ۱۰۲ برخورد مناسب براساس سن و رشد کودک
- ۱۰۴ تقویت ایمان
- ۱۰۴ اعتماد به خدا
- ۱۰۶ تلقین و تشویق
- ۱۰۷ ایجاد فضا و محیط مناسب
- ۱۰۷ نقل داستان‌های مناسب
- ۱۰۷ نشانه‌های ضعف شخصیت و اعتماد به نفس
- ۱۰۹ موانع اعتماد به نفس
- ۱۱۱ اعتماد به نفس کاذب

- ۱۱۱..... محبت والدین به فرزندان
- ۱۱۲..... آثار کمبود محبت
- ۱۱۲..... محبت در مراحل گوناگون رشد کودک
- ۱۱۳..... ابراز محبت
- ۱۱۶..... شاد کردن کودکان
- ۱۱۶..... اهمیت شاد کردن فرزند دختر
- ۱۱۷..... محبت افراطی
- ۱۱۹..... الگوی بخشی والدین
- ۱۲۰..... الگوی صداقت
- ۱۲۱..... الگوی وفای به عهد
- ۱۲۱..... الگوی ادای امانت
- ۱۲۲..... الگوی کمک به دیگران
- ۱۲۳..... الگوی عفت و پاکدامنی
- ۱۲۴..... الگوی ادب
- ۱۲۵..... الگوی آرامش نه اضطراب
- ۱۲۵..... نشانه‌های اضطراب

فصل چهارم

تربیت جنسی / ۱۲۷

- ۱۲۹..... تربیت جنسی
- ۱۳۰..... سلامت روان در گرو تربیت جنسی
- ۱۳۰..... دستورات اسلام درباره تربیت جنسی

- آثار همبستری در حضور کودک ۱۳۰
- مراحل رشد جنسی کودکان ۱۳۱
۱. از هنگام تولد تا ۳ سالگی ۱۳۲
۲. کودکان ۴-۵ ساله ۱۳۲
۳. کودکان ۶-۹ ساله ۱۳۳
۴. کودکان ۱۰-۱۴ ساله ۱۳۳
۵. مرحله ۱۵-۱۸ ساله ۱۳۴
- عوامل انحراف جنسی ۱۳۴
- خط بی بند و بار ۱۳۸
- شرح پرسش های جنسی ۱۳۹
- پاسخ پرسش های جنسی ۱۴۰

فصل پنجم

زمینه های پرورش ایمان و اعتقاد / ۱۴۳

- ضرورت تربیت دینی ۱۴۵
- انتخاب بهترین زمان برای تربیت دینی ۱۴۶
- آغاز آموزه های دینی ۱۴۷
- ایمان به آفریدگار ۱۴۹
- بهره گیری از فرصت پرسش کودکان ۱۵۰
- نکاتی درباره پاسخ گفتن به پرسش های کودکان ۱۵۰
۱. گوش کردن کامل به پرسش کودک ۱۵۰
۲. درک دقیق پرسش ۱۵۱

۳. پاسخ «نمی دانم» ۱۵۱
۴. پاسخگویی بازبانی ساده ۱۵۱
۵. پاسخگویی صمیمانه ۱۵۲
۶. پاسخ های عاطفی ۱۵۲
۷. بهره گیری از مشاور و راهنما ۱۵۲
- محبت و معرفت اهل بیت علیهم السلام ۱۵۲
- آموختن نخستین ذکرها ۱۵۵
- عبادت های کودکان ۱۵۶
- آموزش نماز ۱۵۶
- آشنایی با روزه ۱۵۷
- آموزش قرآن ۱۵۸
- خانه ای قرآنی ۱۵۹
- آشنایی با مجالس عزای امام حسین علیه السلام ۱۶۰
- آموزش شعرهای مذهبی ۱۶۱
- آموزش تسبیح حضرت فاطمه علیها السلام ۱۶۲
- بیداری کودکان در شب های قدر ۱۶۲
- آموزش با معرفتی ایام ۱۶۳
- آموزش ادب ۱۶۵
- روش ها و قالب های انتقال مفاهیم دینی ۱۶۶
۱. روش الگویی ۱۶۶
۲. روش تشویق ۱۶۷
۳. روش ایجاد خاطره خوش ۱۶۷

روش‌های غیرمستقیم ۱۶۸

۱. داستان ۱۶۸

۲. شعر ۱۶۹

۳. فضا سازی ۱۶۹

۴. بهره‌گیری از بازی ۱۷۰

۵. در قالب فیلم و نمایش ۱۷۰

نکته‌هایی برای تثبیت آموزه‌های دینی ۱۷۰

۱. حوصله و بردباری ۱۷۰

۲. جلب اعتماد ۱۷۱

۳. نماهنگی والدین ۱۷۲

۴. ارتباط با خانواده‌های مذهبی ۱۷۲

۵. استمرار و تداوم ۱۷۳

۶. پرهیز از مجالس گناه ۱۷۳

فصل ششم

نقش بازی در تربیت دینی / ۱۷۵

اهمیت بازی ۱۷۷

بازی والدین با کودک جایگزین ندارد ۱۷۹

آثار و فواید بازی کودکان ۱۸۰

۱. افزایش خرد در بزرگسالی ۱۸۰

۲. بردباری در بزرگسالی ۱۸۰

۳. آشنایی با مفاهیم دینی ۱۸۱

۴. رشد توانایی های کودک ۱۸۲
۵. تخلیه ذهنی کودک ۱۸۲
۶. آموزش نظم با بازی ۱۸۳
۷. چشاندن طعم پیروزی و شکست ۱۸۴
- نکاتی درباره بازی کودکان ۱۸۴
- ضرر جلوگیری از بازی های کودکان ۱۸۴
- تناسب بازی با سن کودک ۱۸۵
- دعای همسالان در هنگام بازی ۱۸۷
- تحمل باخت نداشتن ۱۸۸
- نکاتی چند درباره اسباب بازی ۱۸۹

فصل هفتم

تشویق و تنبیه / ۱۰۳

- دباجه ۱۹۵
- گفتار اول: تشویق ۱۹۵
- تشویق پیامبر ﷺ نسبت به مرد نمازگذار ۱۹۶
- تشویق امیرالمؤمنان ﷺ نسبت به امام حسن ﷺ ۱۹۷
- تشویق امام صادق ﷺ نسبت به امام کاظم ﷺ ۱۹۸
- اهمیت تشویق در سخن دانشمندان ۱۹۹
- آثار و فواید تشویق ۲۰۰
- آداب و شرایط تشویق ۲۰۲
۱. تناسب تشویق و سن ۲۰۲

۲. تشویق در مقابل کار و رفتار ۲۰۲
۳. تشویق واقعی ۲۰۳
۴. تناسب تشویق و کار ۲۰۴
۵. تشویق در حضور دیگران ۲۰۴
۶. زیاده روی نکردن در تشویق ۲۰۴
۷. تشویق بدون مقایسه ۲۰۵
- انواع تشویق ۲۰۵
- تشویق گفتاری ۲۰۵
- تشویق نوشتاری ۲۰۶
- تشویق رفتاری ۲۰۶
- تشویق مادی ۲۰۷
- گفتار دوم: تنبیه کودکان ۲۰۷
- معنای تنبیه و تأدیب ۲۰۸
- قانون اصلی در تنبیه بدنی ۲۰۸
- آثار منفی تنبیه بدنی ۲۰۹
۱. کینه تنبیه کننده ۲۱۰
۲. یادگیری کتک کاری ۲۱۰
۳. ضعف اعتماد به نفس ۲۱۰
۴. انجام هوشمندانه زشتی ها ۲۱۱
۵. اضطراب و ترس ۲۱۱
۶. تحقیر شخصیتی ۲۱۱
۷. طغیان و سرکشی ۲۱۲

- ۲۱۳..... جبران آثار تنبیه بدنی
- ۲۱۴..... احکام فقهی تنبیه بدنی
- ۲۱۴..... پاسخ‌های حضرت امام خمینی ره
- ۲۱۶..... مقدار دیه تنبیه بدنی
- ۲۱۷..... موارد جواز زدن محدود
- ۲۱۹..... تأکید بر محدودیت تنبیه بدنی
- ۲۲۰..... جایگزین‌های مناسب تنبیه بدنی
- ۲۲۱..... الف) قهر کردن
- ۲۲۲..... چند نکته درباره قهر کردن
- ۲۲۲..... ب) بهره‌گیری از محرک‌ها
- ۲۲۳..... ج) استفاده از نیازهای کودک
- ۲۲۳..... نکاتی چند درباره تنبیه بدنی

فصل هشتم

ناهنجاری‌های تربیتی / ۲۲۵

- ۲۲۷..... علت‌های لجبازی
- ۲۲۷..... ۱. جلب توجه
- ۲۲۸..... ۲. اظهار استقلال
- ۲۳۰..... ۳. سرزنش زیاد
- ۲۳۱..... ۴. خودنمایی در جمع
- ۲۳۱..... حسادت
- ۲۳۲..... ۱. تبعیض میان فرزندان

- ۲۳۵..... ۲. مقایسه کردن میان کودکان.
- ۲۳۶..... تکرار کمبودهای کودکان.
- ۲۳۶..... دروغ گفتن.
- ۲۳۷..... سخنان دروغ نمای کودکان.
- ۲۳۷..... علل دروغگویی کودکان.
- ۲۳۷..... ۱. الگو برداری از اطرافیان.
- ۲۳۹..... ۲. تکلیف زیاد و نیاز به تحسین.
- ۲۳۹..... ۳. ترس از تنبیه.
- ۲۴۰..... ۴. نیاز به توجه.
- ۲۴۰..... ۵. شبیه به دروغ گفتن.
- ۲۴۱..... ۶. خراف و عدم الدین.
- ۲۴۲..... ۷. فرار از مسئولیت توسط دروغ.
- ۲۴۲..... نکاتی چند درباره دروغگویی.
- ۲۴۳..... دزدی کودکان.
- ۲۴۳..... علل دزدی کودکان.
- ۲۴۴..... اصل نیاز.
- ۲۴۴..... آموزش اجازه گرفتن.
- ۲۴۴..... جالب بودن اشیا.
- ۲۴۵..... عدم کنترل غرایز.
- ۲۴۵..... تقلید کودکانه.
- ۲۴۵..... حس کنجکاوی.
- ۲۴۶..... انتقام جویی.

- آموزش نادرست ۲۴۶
- انحصار طلبی ۲۴۷
- نکاتی چند درباره دزدی ۲۴۷
- بداخلاقی و پرخاشگری کودکان ۲۴۸
- اضطراب کودکان ۲۴۸
- الگوهای یادگیری ۲۴۹
- بیماری کودک ۲۴۹
- بی خوابی ۲۵۰
- ناکامی کودکان ۲۵۰
- سرزنش و امر و نهی زیاد ۲۵۰
- کمرویی کودکان ۲۵۱
- انتظارات و سخت گیری های معقول ۲۵۲
- یادگیری از والدین یا هم سالان ۲۵۲
- تشویق های نادرست ۲۵۳
- راه های درمان کمرویی کودکان ۲۵۳
- ناخن جویدن کودکان ۲۵۵
۱. سلب آرامش از کودک ۲۵۵
۲. ترس و اضطراب ۲۵۵
۳. اختلافات والدین ۲۵۶
۴. حسادت ۲۵۶
۵. نگرانی های ناشی از انزوای ۲۵۶
- نکاتی چند درباره ناخن جویدن ۲۵۷

۲۵۷		ترس کودکان
۲۵۸		ترس‌های مفید
۲۵۸		ترس از حیوانات
۲۵۹		ترس از خداوند
۲۶۰		ترس از تاریکی
۲۶۰		۱. رد شدن از تاریکی
۲۶۱		۲. بازی در تاریکی
۲۶۱		۳. استفاده از نور کم
۲۶۱		۴. بازی ایجاد سایه با انگشتان
۲۶۱		لوس شدن کودکان
۲۶۲		انحصار لوس
۲۶۲		درخواست‌های غیرمطلق
۲۶۳		گریه و بهانه‌گیری برای هر چیز
۲۶۳		مطابقت نداشتن حرف زدن با سن
۲۶۴		درمان لوس شدن
۲۶۴		بی‌نظمی کودکان
۲۶۵		علل بی‌نظمی کودکان
۲۶۵		۱. علت‌های جسمی
۲۶۶		۲. علت‌های روانی
۲۶۶		۳. علت‌های عاطفی
۲۶۶		۴. علت‌های تربیتی و اجتماعی
۲۶۷		راه‌های درمان بی‌نظمی کودکان

۱. تسلیم نشدن در مقابل بی‌نظمی ۲۶۷
۲. ایجاد محرومیت ۲۶۸
۳. برخورد با آرامش ۲۶۸
۴. استقبال از تغییرات ۲۶۸
۵. پرهیز از سرزنش و تکرار ۲۶۸
۶. رشوه ندهید ۲۶۹
۷. تعیین حد و مرز ۲۶۹
۸. همراهی و تعیین وقت ۲۶۹
- بی‌احترامی کودکان به والدین ۲۷۰
- بی‌احترامی‌های سطحی ۲۷۰
- دلایل بی‌احترامی کودکان به والدین ۲۷۰
- یادگیری و الگوبرداری ۲۷۱
- واکنش‌های نادرست ۲۷۱
- دیدن فیلم و سریال‌های بدآموز ۲۷۲
- کتک زدن والدین توسط کودک ۲۷۳
- نفرت از والدین ۲۷۳
- تشویق به زدن والدین ۲۷۳
- ناهنجاری‌های تک‌فرزندی ۲۷۳
- اضطراب تک‌فرزند ۲۷۴
- لوس شدن تک‌فرزند ۲۷۴
- وابستگی نامطلوب ۲۷۵
- آسیب‌پذیری بیش‌تر ۲۷۵

- ۲۷۵..... کمبود روحی
- ۲۷۶..... احساس تنهایی و غربت
- ۲۷۶..... خجالتی شدن
- ۲۷۶..... زمینه‌های علاقه نداشتن به مسائل دینی
- ۲۷۷..... ارتباط با خانواده‌های غیر مذهبی
- ۲۷۷..... الگوهای نامناسب
- ۲۷۸..... خاطره ناخوشایند
- ۲۷۸..... تضاد تربیتی
- ۲۷۹..... تحریر و تأکید بیش از حد
- ۲۸۱..... منابع

دیباچه

تربیت دینی، یکی از مهم ترین بخش های معارف اسلامی است. باید باور کنیم، تربیت دینی یک باره به وجود نمی آید و انسان به تدریج به آن آراسته می شود؛ اما قبل از آغاز زمان تربیت، باید زمینه های آن را ایجاد کرد. این کار مهم بدون آگاهی و دانش امکان پذیر نیست.

از دیدگاه اسلام و بر اساس سخنان پیامبران معصوم علیهم السلام زندگی تربیتی انسان به سه دوره اصلی تقسیم می شود که رعایت و توجه به آن، از سوی پدران و مادران، مربیان و معلمان، بر توفیق آنان در تربیت فرزندان برومند و پیروان راستین حقیقت می افزاید.

هفت سال نخست، دوران زمینه سازی و تربیت غیر مستقیم است و هفت سال دوم، زمان تمرکز بر تربیت مذهبی و هفت سال سوم، زمان نتیجه گیری و برداشت میوه دو دوره گذشته و پرورش آموخته ها به صورت مشورت و گفت و گو است.

این کتاب، نگارش شده است تا راه و روش ایجاد زمینه های تربیت دینی را از تولد تا هفت سالگی نشان دهد؛ این دوره مهم ترین دوران

شکل‌گیری شخصیت کودک است و تربیت درست این زمان، می‌تواند آینده‌ای زیبا برای کودک امروز رقم بزند. اگرچه به ظاهر نوزاد کوچک است، هر آنچه در اطرافش می‌گذرد، صداهایی که می‌شنود، آنچه گفته می‌شود، صحبت‌هایی که با او می‌شود و تمام وقایعی که در اطراف او رخ می‌دهند، او را تحت تأثیر قرار می‌دهند و هم اکنون آینده او را نشان می‌دهند.

در این کتاب، تلاش می‌کنیم، با توجه به سخنان داناترین مربیان انسان در طول تاریخ بشر، روش‌ها و هر آنچه را که از هنگام تولد، در تربیت دینی نقش دارد، همراه با مثال‌های جدید، عمیق و کاربردی، ارائه نماییم.

این کتاب، برای چه کسانی نوشته شده است؟ به دیگر سخن، چه کسانی می‌توانند از این نوشتار بهره‌ای کامل دریافت نمایند؟

همه کسانی که به تربیت درست و صالح فرزندان و نسل خویش می‌اندیشند، تمام کسانی که به زودی هدیه ربای زندگی خویش را دریافت می‌کنند، بلکه مربیان و فرهیختگان عرصه تربیت، مخاطب مستقیم این نوشتار هستند.

اکنون، ای پدران و مادران! که مراقبت‌های دوران قبل از انعقاد نطفه را در کتاب «سرچشمه تربیت» مطالعه کرده‌اید و دوران بارداری را به زیباترین شکل گذرانده‌اید، همگام بار مطالعه این کتاب از نخستین لحظات تولد فرزندان به تربیت دینی او همت گمارید و زمینه رستگاری او را فراهم سازید.

دوران طهرانی تربیت

کیست که با دیدن فرزند با ادب و با شخصیت خود، غرق شادی و سرور نشود؟ بنابراین، بخوانید و براساس سخنان بی نظیر اهل بیت عصمت علیهم السلام حرکت کنید، تا فرزند آرزوهایتان را در زیباترین لباس ادب و پرهیزکاری مشاهده کنید.

اکنون بر خویش لازم می‌دانم تا از تلاش مسؤول و کارکنان انتشارات نورالزهراء علیها السلام که در راستای انتشار کتاب‌های تربیتی هم‌متی ویژه دارند تشکر نمایم و توفیق روز افزون ایشان را از خداوند متعال درخواست نمایم. همچنین از همه خوانندگان می‌خواهم که با راهنمایی‌های بزرگوارانه خود، بر شئی‌تر شدن این کتاب در چاپ‌های بعدی کمک کنند و خود را در تربیت دینی فرزندان جامعه سهیم نمایند.

به امید روزی که فرزندان ملت با تربیت دینی مناسب، در شمار یاران باوفای یگانه سوار عشق حضرت بقیةالله (عجل الله تعالی فرجه الشریف) قرار گیرند و زمینه‌های ظهور آن حضرت را فراهم سازند.

محمد علی باهمی

قم تابستان ۱۳۹۱